

Viestintäyksikkö

Euroopan unionin tuomioistuin
LEHDISTÖTIEDOTE nro 19/13
Luxemburgissa 26.2.2013

Tuomio asiassa C-617/10
Åklagaren v. Hans Åkerberg Fransson

Unionin tuomioistuin tarkentaa perusoikeuskirjan soveltamisalaa ja tulkitsee *ne bis in idem* -periaatetta

Kyseinen periaate ei ole esteenä sille, että jäsenvaltio määrää saman teon eli veropetoksen perusteella ensin verotuksellisen seuraamuksen ja sitten rikosoikeudellisen seuraamuksen, jos verotuksellinen seuraamus ei ole luonteeltaan rikosoikeudellinen

Jäsenvaltiot ja 20 muuta Euroopan valtiota ovat ratifioineet yleissopimuksen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (Euroopan ihmisoikeussopimus). Kyseiseen sopimukseen perustuvien velvoitteiden noudattamista valvoo Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, jonka kotipaikka on Strasbourg.

Unioni on vastaavasti laatinut perusoikeuskirjan, joka on Lissabonin sopimuksen voimaantulosta lähtien ollut luonteeltaan sitova. Silloin kun perusoikeus tunnustetaan sekä perusoikeuskirjassa että Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, perusoikeuskirjassa määrätään, että kyseisellä oikeudella on sama merkitys ja sama ulottuvuus kuin Euroopan ihmisoikeussopimukseen sisältyvällä oikeudella. Yksi perusoikeuskirjassa¹ ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa² tunnustetuista oikeuksista on perusoikeus, jonka mukaan samasta rikoksesta ei voida syyttää ja rangaista **rikosoikeudenkäynnissä** kahdesti (*ne bis in idem* -periaate).

Haparanda tingsrätt (Haaparannan alioikeus, Ruotsi) tiedustelee kyseiseen *ne bis in idem* -periaatteeseen nähden, voidaanko henkilöä vastaan nostaa syyte veropetoksesta silloin, kun hänelle on jo määrätty verotuksellinen seuraamus (veronkorotus) saman teon eli veroilmoituksessa mainittujen virheellisten tietojen antamisen perusteella.

Asian asianosaisena on Hans Åkerberg Fransson, itsenäinen ammatinharjoittaja, jonka pääasiallinen toimiala on kalanpyynti ja saaliiden myynti. Åkerberg Fransson harjoittaa kalastustoimintaa Kalix-joessa (Ruotsi) mutta myy saaliitaan sekä Ruotsissa että Suomessa.

Ruotsin veroviranomaiset katsoivat, ettei Åkerberg Fransson ollut noudattanut verotusta koskevia ilmoitusvelvollisuuksiaan verovuosina 2004 ja 2005, mistä aiheutui erilaisiin veroihin perustuvien verotulojen menetys. Ruotsin veroviranomaiset määräisivät 24.5.2007 tekemällään päätöksellä Åkerberg Franssonille veronkorotukset verovuosilta 2004 ja 2005.³

Haparanda tingsrättissä aloitettiin vuonna 2009 rikosoikeudenkäynti Åkerberg Franssonia vastaan. Åkerberg Franssonia syytetään törkeästä veropetoksesta (vuosina 2004 ja 2005), josta voidaan Ruotsin oikeuden mukaan tuomita vankeuteen enintään kuudeksi vuodeksi. Syyte pääasian rikosoikeudenkäynnissä perustuu samaan tekoon eli virheellisten tietojen antamiseen, jonka nojalla veronkorotukset määrättiin.

¹ Perusoikeuskirjan 50 artikla.

² Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimus) seitsemäs lisäpöytäkirja (4 artikla).

³ Verovuodelle 2004 määrätty veronkorotus oli 35 542 SEK (lähes 4 117 euroa) elinkeinotulojen osalta, 4 872 SEK (lähes 564 euroa) arvonlisäveron osalta ja 7 138 SEK (lähes 826 euroa) työnantajamaksujen osalta; verovuodelle 2005 määrätty veronkorotus oli 54 240 SEK (lähes 6 283 euroa) elinkeinotulojen osalta, 3 255 SEK (lähes 377 euroa) arvonlisäveron osalta ja 7 172 SEK (lähes 830 euroa) työnantajamaksujen osalta.

Ruotsalaisessa tuomioistuimessa on noussut esiin kysymys siitä, onko Åkerberg Franssonia vastaan nostettu syyte hylättävä sillä perusteella, että hänelle on jo määrätty seuraamuksia samasta teosta. Kyseinen tuomioistuin tiedustelee myös, onko unionin oikeuden kanssa yhteensopiva Ruotsin oikeuskäytäntö, jonka mukaan ihmisoikeussopimuksessa ja perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien vastaisia säännöksiä on jätettävä soveltamatta vain, jos kyseinen ristiriita käy selvästi ilmi ihmisoikeussopimuksesta ja perusoikeuskirjasta tai niitä koskevasta oikeuskäytännöstä.

Unionin tuomioistuin muistuttaa tämpäpäiväisessä tuomiossaan aluksi, että perusoikeuskirjan sanamuodon mukaan perusoikeuskirja koskee jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta. Perusoikeuskirjassa vahvistetaan täten unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan perusoikeuskirjassa taattuja perusoikeuksia on noudatettava silloin, kun kansallinen lainsäädäntö kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan. Sellaisia unionin oikeuden alaan kuuluvia tilanteita ei siten voi olla, joihin kyseisiä perusoikeuksia ei sovellettaisi. Unionin oikeuden sovellettavuus merkitsee perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien sovellettavuutta. Unionin tuomioistuin täsmentää, että arvonlisäverotuksessa annettujen virheellisten tietojen johdosta määrättyjä veronkorotuksia ja nostettua syytettä veropetoksesta on pidettävä arvonlisäverotukseen sekä unionin taloudellisten etujen suojaamiseen liittyvien useiden unionin oikeuden säännösten soveltamisena.⁴ Tämän vuoksi Åkerberg Franssonin tilanteeseen voidaan soveltaa – ja unionin tuomioistuin voi tulkita – perusoikeuskirjaa ja siten siihen sisältyvää *ne bis in idem* -periaatetta.

Näin ollen silloin, kun jäsenvaltion tuomioistuimen on tutkittava, onko kansallinen säännös tai toimenpide, jolla sovelletaan unionin oikeutta tilanteessa, jossa jäsenvaltioiden toiminta ei määräydy täysin unionin oikeuden perusteella, yhdenmukainen perusoikeuksien kanssa, kansalliset viranomaiset ja tuomioistuimet saavat soveltaa perusoikeuksien suojaa koskevia kansallisia standardeja sillä edellytyksellä, ettei tällä soveltamisella vaaranneta perusoikeuskirjassa, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut, määrättyä suojan tasoa eikä unionin oikeuden ensisijaisuutta, yhtenäisyyttä ja tehokkuutta.

Unionin tuomioistuin toteaa ***ne bis in idem* -periaatteesta, ettei se ole esteenä sille, että jäsenvaltio määrää saman teon eli arvonlisäveron ilmoitusvelvollisuuden noudattamatta jättämisen perusteella sekä verotuksellisia että rikosoikeudellisia seuraamuksia.** Jotta taataan arvonlisäverotulojen kantaminen täysimääräisesti ja samalla unionin taloudellisten etujen suojaaminen, jäsenvaltioilla on nimittäin vapaus valita sovellettavat seuraamukset. Seuraamukset voivat siten olla hallinnollisia seuraamuksia, rikosoikeudellisia seuraamuksia tai näiden molempien yhdistelmiä. **Ainoastaan silloin, kun verotuksellinen seuraamus on luonteeltaan rikosoikeudellinen ja kun se on tullut lopulliseksi perusoikeuskirjassa tarkoitetun mukaisesti, *ne bis in idem* -periaate on esteenä sille, että samaa henkilöä vastaan nostetaan syyte samasta teosta.**

Verotuksellisten seuraamusten rikosoikeudellisen luonteen arvioimisessa on otettava huomioon kolme kriteeriä. Ensimmäinen kriteereistä koskee rikkomisen luonnehdintaa kansallisessa oikeudessa, toinen rikkomisen luonnetta ja kolmas sen seuraamuksen luonnetta ja ankaruutta, joka tekijälle voidaan määrätä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on näiden kriteereiden valossa päättää, onko kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen verotuksellisten ja rikosoikeudellisten seuraamusten yhdistelmää tarkasteltava kansallisiin standardeihin nähden, minkä seurauksena se saattaa pitää tätä yhdistelmää kyseisten sääntöjen vastaisena, kunhan se noudattaa sitä ehtoa, että jäljelle jäävät seuraamukset ovat tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Unionin tuomioistuin toteaa seuraavaksi, ettei unionin oikeudessa säännellä Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja jäsenvaltioiden oikeusjärjestysten välistä suhdetta eikä määrätä myöskään siitä, millä tavoin kansallisen tuomioistuimen on toimittava silloin, kun on kyse ristiriidasta ihmisoikeussopimuksessa taattujen oikeuksien ja kansallisen oikeussäännön välillä.

Unionin tuomioistuin muistuttaa kuitenkin siitä, millä tavoin kansallisen tuomioistuimen on toimittava silloin, kun on kyse ristiriidasta kansallisten säännösten ja perusoikeuskirjassa taattujen

⁴ Arvonlisäverodirektiivin 2006/112 2 artikla, 250 artiklan 1 kohta ja 273 artikla (aiemmin kuudennen direktiivin 2 ja 22 artikla) sekä SEUT 325 artikla.

oikeuksien välillä. Kansallinen tuomioistuin, jonka tehtävänä on toimivaltansa rajoissa soveltaa unionin oikeussääntöjä, on velvollinen varmistamaan näiden oikeussääntöjen täyden vaikutuksen niin, että se tarvittaessa jättää omasta aloitteestaan soveltamatta kaikkia unionin oikeuden kanssa ristiriidassa olevia kansallisia säännöksiä – myös myöhemmin annettuja – ilman, että sen on pyydettävä tai odotettava, että nämä säännökset ensin poistetaan lainsäädäntöiteitse tai jossain muussa perustuslaillisessa menettelyssä.

On nimittäin huomattava, että unionin oikeuden luonteesta johtuvien vaatimusten kanssa ovat yhteensopimattomia kaikki sellaiset kansalliset oikeussäännöt tai lainsäädännölliset, hallinnolliset taikka tuomioistuinten käytännöt, jotka heikentäisivät unionin oikeuden tehokkuutta estämällä sen, että unionin oikeuden soveltamiseen toimivaltainen tuomioistuin voi jo unionin oikeuden soveltamisajankohtana tehdä kaiken tarpeellisen sellaisten kansallisten säännösten syrjäyttämiseksi, jotka mahdollisesti estävät unionin normien täyden tehokkuuden.

Tästä seuraa, että unionin oikeus on esteenä oikeuskäytännölle, jonka mukaan kansallisen tuomioistuimen on jätettävä soveltamatta perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien vastaisia säännöksiä vain, jos kyseinen ristiriita käy selvästi ilmi perusoikeuskirjan sanamuodosta tai merkityksellisestä oikeuskäytännöstä, koska kyseisen oikeuskäytännön nojalla kansallisella tuomioistuimella ei ole mahdollisuutta tarvittaessa unionin tuomioistuimen kanssa yhteistyössä toimien täysimääräisesti arvioida mainitun kansallisen säännöksen yhteensopivuutta perusoikeuskirjan kanssa.

HUOMAUTUS: Ennakkoratkaisupyyntö antaa jäsenvaltioiden tuomioistuimille mahdollisuuden tiedustella niiden käsittelemän yksittäisen asian yhteydessä unionin tuomioistuimelta unionin oikeuden tulkintaa tai unionin toimen pätevyyttä. Unionin tuomioistuin ei ratkaise kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa asiaa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista asia unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo vastaavasti samanlaista ongelmaa käsitteleviä muita kansallisia tuomioistuimia.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido Euroopan unionin tuomioistuinta.

Tuomion [koko teksti](#) julkaistaan CURIA-sivustolla julistamispäivänä.

Lisätietoja: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127